

OKULÖNCESİ ÇOCUKLARDA İHMAL VE İSTİSMAR

ÇOCUK KİMDİR

18 yaş altı bütün bireyler çocuktur.

ÇOCUK İHMALİ

İhmal, çocuğa bakmakla yükümlü kimsenin çocuğun gelişimi için gerekli ihtiyaçları karşılamaması veya bu ihtiyaçları dikkate almamasıdır.

Bu ihtiyaçlar sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma ve güvenli yaşam şartlarıdır.

ÇOCUK HAKLARI

Çocuk hakları sözleşmesi çocukların yaşaması ve gelişmesi, ayırım gözetilmemesi, çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ve çocuk katılımını temel alan; çocuklara özgü hakların tamamını içeren sözleşmedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye Sözleşmeyi 14 Eylül 1990'da imzalamış, 'Taraf Devlet' konumuna gelmiştir.

- Yaşama ve gelişme hakkı
- Sağlık hizmetlerine erişim hakkı
- Eğitime erişim hakkı
- Dinlenme ve oyun hakkı
- Güvende olma hakkı
- Düşüncelerini ifade edebilme hakkı

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 12

Çocuğun Her Türlü İhmal ve İstismardan Korunma Hakkı Vardır!

FİZİKSEL İHMAL

- Çocuğun temel tıbbi ihtiyaçlarının karşılanmaması
- Çocuğa düzenli ve besleyici öğünlerin, temiz ve yeterli giysinin sağlanmaması
- Çocuğun bakacak yetişkin bulunmadan uzun süre yalnız bırakılması
- Çocuğun gece geç saatlere kadar nerede olduğunun bilinmemesi ve umursanmaması
- Çocuğun terk edilmesi veya kendine zarar verebileceği durumlarda denetimsiz bırakılması

DUYGUSAL İHMAL

- Çocuğa yetersiz ilgi ve şefkat göstermek
- Çocuğun aile içinde şiddet ve kötü muameleye şahit olmasına izin vermek
- Çocuğun alkol, uyuşturucu kullanmasına izin vermek.
- Çocuğun suç işleme, saldırganlık gibi uyumsuz davranışlarına destek olmak ya da bu davranışları görmezden gelmek.

EĞİTİMİN İHMALI

- Çocuğun zorunlu yaşa gelmesine rağmen okula gönderilmemesi,
- 18 yaşın altında olmasına rağmen çalışmaya zorlanması, Okula devamlılığının sağlanmaması,
- Okula devam etmediği bilinmesine rağmen müdahalede bulunulmaması,
- Eğitimin başarısı için gerekli ihtiyaçların karşılanmaması ve gerekli desteğin sağlanmaması.

BİR ÇOCUK

- Okula çok fazla devamsızlık yapıyorsa
- Para ya da yemek için çalışıyor, dilencilik yapıyor, ihtiyacı karşılığı kadar hırsızlık yapıyorsa
- Vücudu zayıf düşmüşse
- Pis giyimliyse ve kötü kokuyorsa
- Fiziksel yaralanmalarında doktora götürülmediğini gözlemliyorsanız
- Sigara ya da madde kullanımı ya da kendine zarar verme gibi alışkanlıkları varsa ihmal ediliyor olabilir.

İhmalin çocuk üzerindeki etkileri nelerdir?

- Gelişimgeriliği
- Ölüme kadar varabilen sağlık problemleri
- Davranış problemleri
- İletişimproblemleri
- Yalnızlık ve korunmasızlık hissi
- Madde bağımlılığı
- Suça yönelme riski

Çocuk ihmali çocuklara yapılan kötü muamelenin en yaygın şeklidir. Ne yazık ki ihmal, çocuk istismarı kadar görünür bir yara ve iz bırakmadığı için, istismar kadar çok dikkat çekmez ve çoğunlukla ihbar edilmez. Fakat araştırmalar ihmalin de en az istismar kadar zararlı olduğunu, özellikle çocuğun erken beyin gelişimine çok fazla zarar verdiğini göstermektedir.

Çocukluğunda İhmale Maruz Kalmış Olan Yetişkinlerde İhmalin Etkileri Nelerdir?

- Topluma ve kendine güven eksikliği,
- Kendine zarar verme ve intihar eğilimi,
- Depresyon,
- Gelişim geriliği ve gelişmemiş benlik bilinci,
- Duygularını yönetme eksikliği,
- Sosyal ilişkilerde iletişimsizlik,
- Şiddet eğilimi,
- Aşırı alışveriş, kumar, alkol, uyuşturucu gibi değişik bağımlılıklara yatkınlık.

ÇOCUK İSTİSMARI

0-18 yaş grubundaki çocuğun; sağlığını, fiziksel gelişimini, psiko- sosyal gelişimini bilerek veya bilmeyerek olumsuz etkileyen her türlü harekete “ÇOCUK İSTİSMARI” denir.

Fiziksel İstismar

Çocuğun kaza dışı sebeple bir yetişkin tarafından yaralanması ya da örselenmesidir.

- Bir tokattan başlayarak çeşitli aletlerin kullanılmasına kadar devam edebilir.
- En yaygın rastlanılan ve belirlenmesi en kolay olan istismar şeklidir.

Duygusal İstismar

Duygusal istismar kişiye duygusal ya da ruhsal sağlığını tehlikeye atacak derecede ağır sözlü tehditler yapılması, alay edilmesi ya da küçük düşürücü yorumlarda bulunulması, eleştirilmesi, aşağılanması olarak tanımlanabilir. Sistemli bir şekilde çocuğun görmezden gelinmesi, aşağılanması, alay edilmesi vb. duygusal istismar kapsamındadır. Çocuğun benlik saygısını ve duygusal gelişimini olumsuz şekilde etkileyen davranış kalıplarının tamamı duygusal istismar olarak tanımlanabilir.

Ekonomik İstismar

Çocuğa bakmakla yükümlü kişinin çocuğu maddi gelir kaynağı olarak görüp çocuktan maddi kazanç elde etme isteğidir (çocuğun çalıştırılması). Ekonomik İstismar Ebeveynler çok para kazanma dürtülerini tatmin etmek için çocuklarını kullanabilirler

Cinsel İstismar

Çocuğun, bir erişkinin cinsel gereksinim ya da isteklerinin doyumu için cinsel nesne olarak kullanılması ya da kullanılmasına göz yumulması şeklinde tanımlanır.

Dokunma Olmaksızın Yapılan Cinsel İstismar

Cinsel konularda konuşup, çocuğu şaşırtmak onda korku, bunalım, huzursuzluk yaratmak bu kapsamdadır. Açık saçık telefon konuşmaları, teşhirciler, röntgenciler doğrudan bir tehlike oluşturmasalar da yarattıkları korku ve huzursuzluklarla çocuğa zarar vererek onu istismar etmiş olmaktadır.

- Cinsel organları gösterme (teşhircilik),
- Pornografik resim gösterme,
- Açıkça veya gizlice çocuğu çıplakken gözlemek gibi röntgencilik eylemleri
- Karşıt cins davranış modellerini benimsetmeye çalışması, giydirilmesi
- Cinsel içerikli küfür edilmesi gibi davranışlar bu kapsamda yer alır.

Dokunmanın Olduğu Cinsel İstismar

Dokunarak yapılan cinsel istismarda genellikle bir yetişkinin bir çocuğun vücuduna cinsel amaçlı dokunması söz konusudur. Çocuğu cinsel amaçla doğrudan kullanma olarak da tanımlanabilir. İstismarcının ve çocuğun giyinik veya çıplak olması halinde cinsel organlara dokunma, okşama ve/veya mastürbasyonu da bu kapsamda yer alır.

Cinsel İstismarı Yapan;

- Yetişkin bir erkek
 - Yetişkin bir kadın
 - Yaşça kendinden büyük bir çocuk
 - Kendi yaşında bir çocuk
 - Aileden biri
- Olabilir!

CİNSEL İSTİSMARA UĞRAYAN BİR ÇOCUKTA GÖZLENEBİLECEK DEĞİŞİKLİKLER

Cinsel istismara uğrayan çocukların %50'sinde travma sonrası stres bozukluğu görülmektedir.

Çocukta öfke patlamaları görülebilir.

Çocuk; dikkat dağınıklığı, odaklanamama, içine kapanma gibi durumlar yaşayabilir.

Çocuk; uykuya dalmakta güçlük çekebilir (karanlıktan ya da kabuk görmekten korkabilir)

Çocuk; yaşına uygun olmayan cinsel davranışlar sergileyebilir, cinsel içerikli oyunlar oynayabilir.

Çocuk; çizdiği resimlerde cinsel organları belirgin çizebilir.

Çocukta yeme ve konuşma bozuklukları gözlemlenebilir.

Çocukta alt ıslatma davranışı ortaya çıkabilir.

Küçük yaş grubu çocuklarda (0-3 yaş) yabancılardan korkma, kıyafetlerini çıkarmak istememe, anne babaya aşırı düşkünlük, yeme ve uyku bozuklukları gözlemlenir

FARKINDA OLMALIYIZ

Çocuklar istismar hakkında yalan söylemezler.

- Bu konuda hikaye uyduranlara çok az rastlanır.

Her sosyo-ekonomik düzeyden ve her sosyo- kültürel gruptan gelen çocuklar, cinsel istismara maruz kalabilir. Çocukların görünüşü ya da davranışı istismara sebep olmaz.

İstismarın olduğu yer, genellikle ev, mahalle,

- okul, ev ile okul arasındaki yol gibi çocuğun içinde bulunduğu yakın çevredir.

Çocuklar bu konuda eğitilmelidir. Çocuk bağırarak yardım istemeyi, koşarak kaçmayı öğrenmelidir.

Olguların %80-95'inde istismarcı, çocuğun tanıdığı, normal görünüşlü biridir. Genellikle 20-45 yaş arası evli sosyal hayatı olan şüphe çekmeyen bir aile babasıdır

ÇOCUKLARIMIZI EĞİTELİM

1. GÜVENLİK

Çocuklarınıza, güvensiz hissettiren durumlarda kendilerini korumak için gerekirse kendilerine zarar veren kişiden kaçmak, yüksek sesle bağırarak ve onu tekmelemek gibi bazı kural dışı davranışlarda bulunabileceklerini anlatın.

Çocuğunuza tanımadıkları kişilerden hediye almamaları gerektiğini öğretin. Bir yabancı sizin yanınızda çocuğunuza bir hediye vermek ister çocuğunuz bunu almak istemezse, çocuğunuza alması konusunda baskı yapmayın.

Çevrede kötü insanlar olabileceği ve kandırmak için çeşitli hikayelerle anlatabileceklerini ama buna inanmaması gerektiğini öğretin. “Annen kaza geçirdi; ben doktorum, bin hadi arabama seni yanına götüreceğim” vb...

Çocuğunuza; İnşaatlarda, boş, terk edilmiş evlerde, bodrumlarda, ailenin bilgisi olmadan oynamaması gerektiğini, ayrıca aileden izinsiz arkadaş ve komşu evlerine gitmemesi gerektiğini öğretin.

2.BEDENİNİ KORUMA

Çocuklarınıza bedenlerinin kendilerine ait olduğunu, özellikle iç çamaşırları ile kapatılan bölgelerin çok özel bölgeler olduğunu ve kimsenin bu bölgelere dokunma hakkının olmadığını anlatın. Vücudun kişiye özel olan bölgelerinin olduğu, bu bölgelerin gizlenmesi ve onun temizliğini, özbakımını yapan kişi dışında kimsenin dokunmaması gerektiği çocuğa 2 yaşından itibaren yavaş yavaş anlatılabilir. Çocuklar 4 yaşından itibaren vücutlarının belli bölgelerine dokunulduğunda rahatsızlık duymaya başlamalıdır. Bu bilincin kazandırılması için en geç 4 yaşından itibaren çocukların özel bölgelerine temas olabildiğince azaltılmalıdır. Dokunmanız ya da bakmanız gerektiğinde anne baba olarak çocuktan izin almanız gerekmektedir. Ayrıca akraba ya da arkadaşlar tarafından çocuk, özel bölgelerine dokunularak, öperek ya da vurarak sevilmemelidir. Çocuğunuza bedeninin kendisine ait olduğunu, ellenmek veya öpülmek istemiyorsa buna hayır deme hakkının olduğunu öğretin.

3. İYİ DOKUNMA-KÖTÜ DOKUNMA

Çocuğunuza, kimlerin kendisine dokunabileceğine, öpebileceğine ve sarılabileceğine kendisinin karar verme ve “hayır” deme hakkını vermeli, bu hakkının olduğunu bilmesini sağlamalısınız.

İyi Dokunma Çocuklara Nasıl Anlatılabilir? Seni mutlu eden, kızdırmayan, üzmeyen, rahatsız etmeyen dokunmalar iyi dokunmadır. Annenin babanın sana sarılması, okuldan eve gelince annenin-babanın seni öpmesi şeklinde örnekler çoğaltılabilir. Burada vurgulanması gereken iyi dokunmalarda mutlu olduğumuz, acı çekmediğimizdir. Anne-babalar, çocuklarına, bazı büyüklerin (doktorlar, bakıcılar, anne ve babalar gibi) izin almak koşuluyla çocuklara dokunmak zorunda kalabileceğini; ancak en ufak bir rahatsızlık hissettiklerinde “Hayır” demeleri gerektiğini açıklamalıdır.

Kötü Dokunma Çocuklara Nasıl Anlatılabilir?

Seni rahatsız eden, canını acıtan, üzen, kızdıran, utanmana neden olan dokunmalar kötü dokunmalardır. Eğer birisi istemediğin halde sana dokunuyorsa bu kötü bir dokunmadır. Dokunma senin korkutuyor ve sinirlendiriyorsa, bu kötü bir dokunmadır. Eğer birisi senin özel bölgelerine dokunuyorsa bu kötü dokunmadır. Okulda bir arkadaşının sana vurursa ısırır, iteklerse bu da kötü dokunmadır. Kötü dokunan kişi tanıdığın ya da tanımadığın, yaşıtın ya da senden büyük bir kişi olabilir. Sana kötü dokunulduğunu hissediyorsan bunu mutlaka güvendiğin bir büyüğünle (anne, baba, öğretmen, aile büyükleri vb.) paylaş. Bunu yapan kişi seni tehdit ederse, bunun sır olduğunu söylerse ona inanma, mutlaka söylemen gerektiğini unutma. Kimsenin senin canını yakmaya, kötü dokunmaya hakkı yoktur.

4.HAYIR DİYEBİLMEK

Çocuğunuzun yalnızca ihmal/istismar konusunda değil, her türlü zararlı alışkanlıklardan korunmak için HAYIR demeyi bilmesi gerekmektedir. Çocuğunuza her şeye EVET demesini değil, gerektiğinde HAYIR demesini ÖĞRETİN. Çocuğunuzun haklarını savunmasına, isteklerini söylemesine, istemediklerini belirtmesine fırsat tanıyın.

! «Hayır, sana dokunmak hoşuma gitmiyor! Bunu istemiyorum!»

5. YARDIMİSTEMEK

Biri çocuğunuza kötü, rahatsız edici bir şey yaparsa arkadaşlarından ya da büyüklerinden yardım istemeyi öğretin. Onlara sizinle her türlü sorunu paylaşabileceği inancını yerleştirin. Ona doğru gelmeyen şeyleri size rahatlıkla söyleyebileceğini ifade edin. Bazen çocukların olayları abarttığını düşünürüz ancak ne olursa olsun söylediklerini kulak ardı etmeyin. Çocuğunuza inanın eğer yardım istiyorsa bunu geri çevirmeyin. Çocuklar bu konularda çok ender yalan söylerler. İstismar olaylarında çocuğün hiçbir suçu olamaz. Bunu siz de unutmayın!

6. SIR

Çocuklarınıza bazı sırların hiçbir zaman saklanmaması gerektiğini öğretin.

«Hiç kimsenin senin, özel yerlerine dokunmaya hakkı yoktur. Hiç kimsenin seni, kendi özel yerlerine dokundurtmaya da hakkı yoktur. Birisinin senden özel yerlerine dokunmanı istemesi ya da seninkilere dokunması saklayacağın bir sır değildir. Anlatmama sözü vermiş olsan bile, anlatırsan başına çok kötü şeyler geleceği söylenmiş olsa bile, böyle bir şey olursa mutlaka anlatmalısın.»

İyi Sır: Bizi çok mutlu eden sırlar iyidir. Doğum günü için aldığın hediye saklamak, sürpriz partiyi saklamak gibi sırlar iyi sırlardır. Bizi kızdırmaz, üzmez.

Kötü sır :Kötü sır bizi korkutan, üzen sırlardır. Eğer birisi canını yakıyorsa, sana vuruyorsa, paranı alıp kimseye söyleme diye tehdit ediyorsa, özel bölgelerine dokunuyorsa ve aranızda sır olduğunu söylüyorsa bu kötü sırdır. Bunu hemen güvendiğin büyüklerine anlatmalı ve yardım istemelisin.

Tüm bunları çocuğunuza öğretirken çok dikkatli olmamız gerekmektedir. Çünkü panik havasında sıkça yapılan hatırlatmalar ve uyarılar, çocukları insanlardan korkan, her şeye şüpheyle bakan saplantılı kişilikler haline getirebilmektedir.

Bu bilgileri çocuğunuza sakın bir konuşma tarzında vermeniz gerekir

İstismar olaylarında çocuğun hiçbir suçu olamaz.Bunu siz de unutmayın!

Çocuğunuz veya Herhangi Bir Çocuk İstismara Maruz Kaldığında Yapacağınız En İyi Şey ;

- Onu dinlemeye hazır olduğunuzu göstermeniz,
- Onu dinleyerek inandığınızı,
- Bunun onun suçu olmadığını,
- Olanlardan dolayı üz olduğünüzü,
- Yardıma hazır olduğunuzu belirtmektir.

Cinsel istismar oluşmuşsa mutlaka önce ilgili kurumlara başvurulmalı vücutta ve giysilerde hiçbir temizlik yapılmadan muayeneye gidilmelidir. Deliller için ilk 72 saat çok önemlidir. Banyo yapmak, giysileri değiştirmek gibi davranışlar saldırganın ve suçun belirlenmesinde yardımcı olabilecek ipucu ve kanıtların yok olmasına yol açabilir.